

หน่วยที่ 13

กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สิทธิ์ อรุณรัตน์กุล

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับญาติให้เผยแพร่

ผู้เขียน
วุฒิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ อรุณรัตน์กุล

น.บ., น.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

LL.M. Latrobe University,

Ph.D. University of New England

ตำแหน่ง

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

หน่วยที่เขียน

หน่วยที่ 13

แผนการสอนประจำหน่วย

ชุดวิชา กฎหมายปกครอง

หน่วยที่ 13 กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการ

ตอนที่

ตอนที่ 13.1 ความเป็นมา แนวความคิด เจตนารมณ์และความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการ

13.1.1 ความเป็นมา แนวความคิด เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ

13.1.2 ความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการ

ตอนที่ 13.2 ผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ สิทธิร้องเรียน
และการอุทธรณ์

13.2.1 ผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร

13.2.2 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

13.2.3 สิทธิร้องเรียนและการอุทธรณ์

ตอนที่ 13.3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

13.3.1 นิยามความหมายและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น

13.3.2 การขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองและการขอเปลี่ยนแปลง
แก้ไข

ตอนที่ 13.4 คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูล
ข่าวสารและบทกำหนดโทษ

13.4.1 คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

13.4.2 คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและบทกำหนดโทษ

แนวคิด

1. การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง จึงจำเป็นต้องมีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ขึ้น
2. ประชาชนเป็นบุคคลผู้มีสิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามหลัก “ประชาชนมีสิทธิได้รู้ (Right to know)” และหลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” หากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ประชาชนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้

3. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล คือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึก ลักษณะเสียงของคนหรือรูปร่าง และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย
4. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเพื่อดำเนินการพิจารณา ตัดสิน และแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 13 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความเป็นมา แนวความคิด เจตนารมณ์และความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการได้
2. อธิบายเกี่ยวกับสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการและการอุทธรณ์ได้
3. อธิบายนิยามความหมาย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล การขอตรวจดูข้อมูลและการขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลข่าวสารได้
4. อธิบายอำนาจหน้าที่ องค์ประกอบของคณะกรรมการและบทกำหนดโทษได้

กิจกรรมระหว่างเรียน

1. ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนหน่วยที่ 13
2. ศึกษาเอกสารการสอน ตอนที่ 13.1 - 13.4
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
4. ชมสื่อเพื่อการศึกษา
5. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนหน่วยที่ 13

สื่อการสอน

1. เอกสารการสอน
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. สื่อเพื่อการศึกษา

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ประเมินผลจากกิจกรรมและแนวตอบท้ายเรื่อง
3. ประเมินผลจากการสอบไล่ประจำภาคการศึกษา

เมื่ออ่านแผนการสอนแล้ว ให้ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียน
หน่วยที่ 13 ในแบบฝึกปฏิบัติ แล้วจึงศึกษาเอกสารการสอนต่อไป

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นุญาตให้เผยแพร่

ตอนที่ 13.1

ความเป็นมา แนวความคิด เจตนารมณ์และความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการ

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.1 แล้วจึงศึกษารายละเอียดในเอกสารการสอนต่อไป

หัวเรื่อง

- เรื่องที่ 13.1.1 ความเป็นมา แนวความคิด เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
เรื่องที่ 13.1.2 ความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการ

แนวคิด

1. การที่รัฐบาลตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ขึ้นมา เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการมากขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องจากนักวิชาการและสื่อมวลชนเพื่อเรียกร้องสิทธิในการเข้าถึงหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่อยมา จึงส่งผลให้เกิดการตราพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวขึ้น
2. ข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.1 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความเป็นมา แนวความคิด เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการได้
2. อธิบายความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการได้

บทนำ

ข้อมูลข่าวสารถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารต่างๆอาจจะแบ่งได้ 2 ส่วนหลักๆ คือ ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของหน่วยงานของรัฐ และข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในการครอบครองของเอกชน อย่างไรก็ตาม สำหรับหน่วยที่ 13 กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการ จะเป็นการให้ความสำคัญไปยังข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองดูแลของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก แต่ข้อมูลข่าวสารนั้นอาจจะเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการหรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ทั้งสิ้น

การจะได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลทั้งหลาย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกลไกทางกฎหมายบัญญัติรับรองไว้หรืออาจกล่าวได้ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมา เพื่อรับรองหรือคุ้มครองสิทธิของบุคคลมิให้ถูกละเมิด ตลอดจนเพื่อคุ้มครองหรือป้องกันข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในส่วนของการดำเนินการต่างๆของหน่วยงานภาครัฐถือได้ว่าเป็นการสร้างความรู้ให้แก่ประชาชนและเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ต้องแท้จริง และนำไปสู่การตรวจสอบหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างถูกต้องเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้

ปัจจุบันนี้ กฎหมายที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยทั่วไปมีอยู่หลากหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี ในหน่วยที่ 13 ที่จะกล่าวถึงนี้ จะเป็นการกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารในส่วนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 เท่านั้น

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ประกอบไปด้วย 7 หมวด อันได้แก่

หมวด 1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

หมวด 2 ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หมวดที่ 4 เอกสารประวัติศาสตร์

หมวด 5 คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

หมวด 6 คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

หมวด 7 บทกำหนดโทษ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ยังได้มีการกำหนดบทเฉพาะกาลไว้ในส่วนท้ายของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

เรื่องที่ 13.1.1

ความเป็นมา แนวความคิด เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

สำหรับเนื้อหาในเรื่องที่ 13.1.1 นี้ จะแบ่งการอธิบายออกเป็น 3 หัวข้อสำคัญๆ อันประกอบไปด้วย

1. ความเป็นมาของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
2. แนวความคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และ
3. เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

1. ความเป็นมาของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในต่างประเทศ ปรากฏให้เห็นในหลายประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศสวีเดนที่มีกฎหมาย Freedom of Press ค.ศ. 1949 หรือประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีกฎหมาย Freedom of Information Act ค.ศ. 1966 รวมถึงประเทศฝรั่งเศสที่ได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในปี ค.ศ. 1978 ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แคนาดา ต่างได้มีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นในปี ค.ศ. 1982¹

สำหรับประเทศไทย ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 อย่างเป็นทางการ สิทธิของประชาชนในการที่จะรับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารของราชการ การขอตรวจสอบเอกสารข้อมูลต่างๆ มีอยู่อย่างจำกัด รวมถึงการที่ประชาชนจะใช้สิทธิขออนุญาตให้หน่วยงานราชการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าส่วนราชการ การจะเปิดเผยหรือไม่ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลยพินิจของหัวหน้าส่วนราชการเท่านั้นที่จะอนุญาตหรือไม่² จึงกล่าวได้ว่าสิทธิของประชาชนในการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการนั้นถูกจำกัด ไม่ได้มีสภาพเป็นสิทธิอย่างแท้จริงที่หน่วยงานของรัฐพึงต้องปฏิบัติหรือให้ข้อมูลต่างๆแก่ประชาชน

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเพื่อให้ประชาชนคนได้มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงได้มีความพยายามยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการและให้สิทธิแก่ประชาชนในการตรวจสอบข้อมูลของราชการต่างๆได้ โดยแนวคิดดังกล่าวได้ริเริ่มในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (ประมาณ พ.ศ. 2534) ซึ่งในขณะนั้นสถานการณ์บ้านเมืองโดยเฉพาะภาคประชาชนให้ความสำคัญหรือมุ่งเน้นไปที่ “กระบวนการที่โปร่งใสในระบบราชการ” รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการยกร่างกฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้น โดยมีภารกิจงาน พิจารณา ศึกษาหาแนวทาง วิเคราะห์ ประมวลสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และดำเนินการยกร่างสำเร็จในระดับหนึ่ง ส่งผลให้แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารได้แพร่หลายออกไปในสังคมอย่างกว้างขวาง แต่ไม่โอกาสที่จะ

¹ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. ค้นคืน 1 มีนาคม 2566. จาก <http://www.gad.moi.go.th/KM-13-05-51.pdf>

² โภคิน พลกุล. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540: หนทางสู่ราชการในระบบเปิด. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ. 2540. หน้า 119.

เสนอต่อรัฐสภาในขณะนั้น อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำไปพัฒนาต่อยอด ทั้งในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (ประมาณ พ.ศ. 2537) และนายบรรหาร ศิลปอาชา (ประมาณ พ.ศ. 2538-2539) จนกระทั่งในสมัยรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ จึงได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ และรัฐสภามีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 และได้มีการประกาศเป็นกฎหมายในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2540 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2540 เป็นต้นมา³

2. แนวความคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

แนวความคิดทางกฎหมายของไทยที่ต้องการให้ประชาชนมีสิทธิในการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น อาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนที่จะมีเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 (บางท่านอาจเรียกว่าเหตุการณ์นั้นว่า “พฤษภาทมิฬ”) โดยมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องจากนักวิชาการและสื่อมวลชนเพื่อเรียกร้องสิทธิในการเข้าถึงหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่อยมาเป็นลำดับ จนถึงสมัยรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่โปร่งใส⁴ โดยแนวความคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาต่อยอดเรื่อยมาจนได้มีการประกาศใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าว ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2540

สำหรับแนวความคิดที่สำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 คือ การรับรองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งสิทธิในการรับรู้ดังกล่าวในขณะนั้นสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 58 ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

อย่างไรก็ดี แม้อัตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จะได้ถูกยกเลิกไป แต่แนวความคิดเกี่ยวกับการรับรองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ มิได้เลือนหายไป เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 56 ได้มีการบัญญัติสิทธิของบุคคลในการรับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการไว้ในลักษณะเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

³ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. ความเป็นมาของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. ค้นคืน 3 มีนาคม 2566. จาก <http://www.oic.go.th/web2017/about01.htm>

⁴ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ. กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด. 2548. หน้า 1

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดทางกฎหมายที่ต้องการให้ประชาชนมีสิทธิในการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยได้มีบทบัญญัติในมาตรา 41 ที่บัญญัติว่า

“บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

(2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

(3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ”

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยังมีบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 59 ดังนี้

“รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก”

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวความคิดในการรับรองสิทธิของประชาชนในการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นได้มีการพัฒนาเรื่อยมา ได้รับการยอมรับ และในที่สุดได้ถูกนำมาบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นอกจากนี้แล้ว แนวความคิดดังกล่าวยังได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่อยู่ในความครอบครองของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้สรุปหลักการและแนวความคิดของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ไว้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้มีขึ้นเพื่อ (1) ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆของรัฐ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐให้มีความโปร่งใส (2) รับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ (3) ข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนใหญ่สามารถเปิดเผยได้ ตามหลักการที่ว่า **“เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”** กล่าวคือ การปกปิดจะเป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องเปิดเผยเท่านั้น⁵

⁵ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด. 2549. หน้า 11.

3. เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

เมื่อพิจารณาจากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ) ที่กล่าวว่า “*ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้อีกประการหนึ่งด้วย ประกอบกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกัน*”⁶

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย กล่าวคือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่ให้ประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ หรือเรียกว่าได้ **ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ (Right to know)** ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสีย รัฐหรือหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลให้แก่ประชาชน ตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่กำหนด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลบางประเภทที่หากเปิดเผยแล้วอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชนนั้น รัฐสามารถที่จะไม่เปิดเผยได้ ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ ก็เป็นไปเพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงกันความเป็นจริง ประกอบกับประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนเองได้ และยังเป็นพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐ ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินการหรือการใช้อำนาจของรัฐได้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้รัฐบาลบริหารประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น⁷ นอกจากนี้แล้วยังเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ไม่ให้รัฐนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของรัฐไปเปิดเผยให้แก่บุคคลอื่นอีกด้วย

⁶ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

⁷ สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดปัตตานี. คู่มือการปฏิบัติงาน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางราชการ. ค้นคืน 10 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2/DRAWER064/GENERAL/DATA0000/00000040.PDF>

กิจกรรม 13.1.1

1. ท่านเห็นว่าพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีประโยชน์อย่างไรต่อประชาชน
2. จงยกตัวอย่างหลักการสำคัญที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พร้อมอธิบายพอสังเขป

แนวตอบกิจกรรม 13.1.1

1. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่กำหนดประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆของรัฐ หรือเรียกว่าได้ ประชาชนมีสิทธิได้รู้ (Right to know) ข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนเองได้ และยังเป็นพัฒนาาระบบประชาธิปไตย ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐ ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินการหรือการใช้อำนาจของรัฐได้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้รัฐบาลบริหารประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส นอกจากนี้แล้วยังเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ไม่ให้รัฐนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองของรัฐไปเปิดเผยให้แก่บุคคลอื่นอีกด้วย
 2. หลักการสำคัญประการหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 คือ หลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ซึ่งหลักการดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า โดยหลักการแล้วการปกปิดข้อมูลโดยรัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะกระทำมิได้ แต่อย่างไรก็ดี หากเป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องเปิดเผย เช่น หากการเปิดเผยนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ รัฐหรือหน่วยงานของรัฐสามารถที่จะไม่เปิดเผยได้
-

เรื่องที่ 13.1.2

ความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสาร” ไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงหมายถึงสิ่งใด ๆ ที่สามารถสื่อความหมายหรือสามารถถ่ายทอดเรื่องราวข้อเท็จจริงได้ เช่น เครื่องบันทึกภาพหรือเสียง โทรศัพท์ เอกสาร แฟ้มรายงาน ภาพถ่าย ภาพวาด เป็นต้น

สำหรับนิยามความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสาร” ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นั้น ได้มีการกำหนดนิยามความหมายไว้ในมาตรา 4 ดังนี้

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่สามารถสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นพับ แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้”

จากนิยามความหมายดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า เป็นการให้ความสำคัญไปที่การสื่อสารเป็นหลัก มิใช่การเน้นที่รูปร่างหรือรูปแบบของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น สิ่งที่เป็นข้อมูลข่าวสารจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในลักษณะหรือรูปแบบของกระดาษเอกสารหรือข้อความเพียงอย่างเดียว ข้อมูลข่าวสารอาจหมายถึงความรวมถึงตัวเลข สัญลักษณ์ แสง สี เสียง และสิ่งที่ไม่ปรากฏเป็นข้อความแต่มนุษย์สามารถเข้าใจและรู้ความหมายได้ โดยสภาพของสิ่งนั้นหรือกรรมวิธีใดๆ เช่น ไมโครฟิล์ม คอมพิวเตอร์ แผ่นบันทึกข้อมูล เป็นต้น⁸

นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ยังได้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” ไว้ดังนี้

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน”

จากนิยามความหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความหมายโดยให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ข้อมูลข่าวสารอาจจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐหรือเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเอกชนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ตัวอย่างเช่น คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเข้ารับราชการ⁹

⁸ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. คู่มือประชาชน สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. ค้นคืน 1 มีนาคม 2566. จาก

https://www.oie.go.th/assets/portals/1/files/announcement/Guideline_Information_law2540.pdf

⁹ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค 93/ 2566.

คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 117/2565 เรื่อง แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุ และแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการใน ตำแหน่งนักทรัพยากร บุคคลปฏิบัติการ ตำแหน่งนักวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติการ ตำแหน่งนักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ ตำแหน่ง นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ ตำแหน่งนิติกรปฏิบัติการ และตำแหน่งนักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ **เป็น ข้อมูลข่าวสารของราชการ** ที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย ตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง (6) แห่ง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยคำสั่งดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารลับที่มีการ กำหนดให้มีความลับตาม ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2544 สำนักงาน ป.ป.ส. จึงไม่อาจพิจารณา เปิดเผยเอกสารตามที่อยู่ขอได้

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและกรับจับ ใช้กฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ คือ คำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการพิจารณา ดำเนินการสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการใน ตำแหน่งนักทรัพยากร บุคคล ปฏิบัติการ ตำแหน่งนักวิเทศสัมพันธ์ปฏิบัติการ ตำแหน่งนักวิชาการเงิน และบัญชีปฏิบัติการ ตำแหน่ง นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ ตำแหน่งนิติกรปฏิบัติการ และ ตำแหน่งนักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ ประจำปี 2565 เนื่องจากการจัดการสอบแข่งขันครั้งนี้ ได้เสร็จสิ้นแล้ว โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้บรรจุ ข้าราชการที่สอบแข่งขันได้เข้ารับราชการเรียบร้อยแล้ว การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์จึงไม่เป็น อุปสรรคต่อการสอบแข่งขันในครั้งนี้ ประกอบกับข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์เป็นข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติ ราชการปกติของหน่วยงานของรัฐ และไม่มีข้อความที่เข้าลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดที่หน่วยงานของรัฐหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยได้ ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แม้ข้อมูลข่าวสารจะกำหนดชั้นความลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2544 ก็ไม่ตัดอำนาจของคณะกรรมการวินิจฉัย ในการพิจารณาเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้

นอกจากนี้แล้ว ภาพถ่ายทางทันตกรรมที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐก็ถือได้ว่าเป็น ข้อมูลข่าวสารของราชการเช่นกัน ดังเช่นคำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขา การแพทย์และสาธารณสุข ดังต่อไปนี้

ภาพถ่ายการรักษาทางทันตกรรมที่ทันตแพทย์ผู้รักษาได้ถ่ายไว้ในขณะทำการรักษาผู้อุทธรณ์ ภาพ ดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้อุทธรณ์ที่ทันตแพทย์ผู้รักษาเป็นผู้จัดทำและเก็บรักษา และ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ 2540 มาตรา 25 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูล ข่าวสารส่วนบุคคลไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ภาพถ่ายดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งในเอกสารพยานหลักฐานที่ทันตแพทย์หญิงส่งให้แก่คณะกรรมการสอบสวนเพื่อประกอบการ แก่ข้อกล่าวหา จึงเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่อยู่ในความครอบครองของทันตแพทย์สภา แม้การสอบสวน ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการแต่ภาพถ่ายนั้นเป็นข้อเท็จจริง การเปิดเผยเฉพาะภาพถ่ายจึงไม่น่าจะส่งผล กระทบต่อการสอบสวน ดังนี้จึงเห็นเป็นการสมควรที่จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอแก่ผู้อุทธรณ์¹⁰

¹⁰ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาการแพทย์และสาธารณสุข ที่ พส 1/2552.

จากนิยามความหมายในมาตรา 4 ที่บัญญัติว่า **“ข้อมูลข่าวสารของราชการ”** หมายความว่า **ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน”**

คำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ตามนิยามความหมายของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งได้ให้ความหมายว่า

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากนิยามความหมายดังกล่าว

- ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ของราชการ
- ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน
- ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

เทศบาล กรุงเทพมหานคร พัทยา

- รัฐวิสาหกิจ ได้แก่ รัฐวิสาหกิจทุกประเภท ไม่ว่าจะตั้งขึ้นตามกฎหมายใดหรือตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี

- ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นต้น

- ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี เพราะข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในส่วนของการพิจารณาคดีจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

- องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ ได้แก่ สภานายความ แพทยสภา เป็นต้น

- หน่วยงานอิสระของรัฐ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สถาบันพระปกเกล้า เป็นต้น

- หน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการออกกฎกระทรวงในเรื่องดังกล่าว

กิจกรรม 13.1.2

1. จงอธิบายความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสาร”
2. จงอธิบายความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการ”

แนวตอบกิจกรรม 13.1.2

1. ข้อมูลข่าวสาร หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย फिल्म การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้ จากนิยามความหมายดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า เป็นการให้ความสำคัญไปที่การสื่อสารเป็นหลัก มิใช่การเน้นที่รูปร่างหรือรูปแบบของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น สิ่งที่เป็นข้อมูลข่าวสารจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในลักษณะหรือรูปแบบของกระดาษเอกสารหรือข้อความเพียงอย่างเดียว ข้อมูลข่าวสารอาจหมายความรวมถึงตัวเลข สัญลักษณ์ แสง สี เสียง และสิ่งที่ไม่ปรากฏเป็นข้อความแต่มนุษย์สามารถเข้าใจและรู้ความหมายได้ โดยสภาพของสิ่งนั้นหรือกรรมวิธีใดๆ เช่น ไมโครฟิล์ม คอมพิวเตอร์ แผ่นบันทึกข้อมูล เป็นต้น

2. ข้อมูลข่าวสารของราชการ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความหมายโดยให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ข้อมูลข่าวสารอันจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐหรือเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเอกชนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ

เอกสารสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ปี ๒๕๖๑

ตอนที่ 13.2

ผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ สิทธิร้องเรียนและการอุทธรณ์
โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.2 แล้วจึงศึกษารายละเอียดในเอกสารการสอนต่อไป

หัวเรื่อง

- เรื่องที่ 13.2.1 ผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร
- เรื่องที่ 13.2.2 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ
- เรื่องที่ 13.2.3 สิทธิร้องเรียนและการอุทธรณ์

แนวคิด

1. ผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หมายถึง บุคคลในทางเอกชนเพียงเท่านั้น จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ แต่มีได้หมายความรวมถึงหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
2. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ แบ่งได้เป็น ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยเป็นการทั่วไป ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดให้ประชาชนตรวจดูได้ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดหาให้ตามคำขอเป็นการเฉพาะราย ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐไม่จำเป็นต้องเปิดเผย และข้อมูลข่าวสารที่เป็นเอกสารประวัติศาสตร์ รวมถึงการใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
3. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสาร ให้จัดข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตรวจดูหรือกรณีอื่นใดที่ทำให้บุคคลที่ไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุผลตามสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ นอกจากนี้การใช้สิทธิในการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เกิดขึ้นได้ 3 กรณี คือ เมื่อประชาชนยื่นคำขอแล้ว หน่วยงานของรัฐไม่เปิดเผยข้อมูลตามคำขอ หรือ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับแจ้งว่ามีผู้ขอข้อมูลข่าวสารที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน และผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่รับฟังคำคัดค้าน หรือ เมื่อบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่จริงและยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น แต่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.2 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารได้
2. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการได้
3. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับสิทธิร้องเรียนและการอุทธรณ์ได้

เรื่องที่ 13.2.1

ผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร

สำหรับผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ จะกล่าวต่อไปนี้ สามารถแบ่งการอธิบายออกได้เป็น

1. บุคคลผู้มีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นในเรื่องที่ 13.1.1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นจึงสิ่งที่มี จำเป็น สามารถใช้ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐ แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการทำงานของหน่วยงาน ราชการ และยังเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ตามหลัก “ประชาชนมีสิทธิได้รู้ (Right to know)” และหลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ประกอบกับหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ของราชการ พ.ศ. 2540 ที่บัญญัติว่า “*ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดง ความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง...*”

ดังนั้น ประชาชนจึงเป็นบุคคลผู้มีสิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างไรก็ตาม คำว่า บุคคลใน ที่นี้ หมายถึงบุคคลในทางเอกชนเพียงเท่านั้น จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ แต่มิได้หมายความ รวมถึงหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น หากมีกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐจึงไม่อาจใช้สิทธิในการขอให้หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามความนัย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540 ได้ แต่การขอข้อมูลข่าวสารสามารถกระทำได้ตามระบบ การบริหารราชการแผ่นดิน¹¹ ซึ่งเป็นไปตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายที่กล่าวว่า เหตุผลในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ก็เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การดำเนินการต่างๆของรัฐ จึงเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความ ครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ต้องจัดให้ ประชาชนได้มาซึ่งสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงไม่ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมี สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐด้วยกัน การขอข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานของรัฐ ด้วยกันนั้น ย่อมเป็นไปตามระเบียบแบบแผนและธรรมเนียมของราชการหรือที่มีกฎหมายกำหนด¹²

2. คนต่างด้าวไม่สามารถใช้สิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารได้

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น บุคคลผู้มีสิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการหมายถึงเอกชนเท่านั้น อาจจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ แต่อย่างไรก็ดี บุคคลผู้มีสิทธิตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร

¹¹ สมชัย วัฒนการุณ. คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: บริษัท พี. เพรส จำกัด. 2561 หน้า 41-42.

¹² คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค 34/2565.

ของราชการ พ.ศ 2540 จะต้องมีใช้บุคคลต่างด้าว โดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “บุคคล” ไว้เป็นการเฉพาะ โดยได้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “บุคคล” ไว้ดังนี้

มาตรา 21 “เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ “บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย” และ

มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และนิติบุคคลดังต่อไปนี้

(1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นของคนต่างด้าว ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ ให้ถือว่าใบหุ้นนั้นคนต่างด้าวเป็นผู้ถือ

(2) สมาคมที่มีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว

(3) สมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าว

(4) นิติบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือนิติบุคคลอื่นใดที่มีผู้จัดการหรือกรรมการเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว

นิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง ถ้าเข้าไปเป็นผู้จัดการหรือกรรมการ สมาชิก หรือมีทุนในนิติบุคคลอื่น ให้ถือว่าผู้จัดการหรือกรรมการ หรือสมาชิก หรือเจ้าของทุนดังกล่าวเป็นคนต่างด้าว”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติทั้งสองมาตรา จะพบว่าคำว่า “คนต่างด้าว” ตามความนัยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 นั้นแตกต่างจากความเข้าใจของคนทั่วไป กล่าวคือ คำว่าคนต่างด้าวตามความเข้าใจของคนทั่วไป หมายถึง บุคคลที่ได้มีสัญชาติไทย แต่บุคคลต่างด้าวตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 นั้น หมายถึง

(1) บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ดังนั้น หากคนต่างด้าวซึ่งไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย เช่น บุคคลนั้นได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 บุคคลดังกล่าวจึงมิใช่คนต่างด้าวตามความนัยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 ตัวอย่างเช่น นาย Smite ชาวอังกฤษ มิได้มีสัญชาติไทย แต่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หากนาย Smite ประสงค์ที่จะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 ในการขอตรวจสอบหรือขอข้อมูลข่าวสารของราชการ นาย Smite ก็สามารถที่จะกระทำได้ แม้นตนเองจะมีได้มีสัญชาติไทย เป็นต้น

(2) สำหรับในกรณีนิติบุคคล พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 กำหนดไว้ว่าหากเป็นนิติบุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นคนต่างด้าว ไม่อาจใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ 2540 ได้ คือ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นของคนต่างด้าว ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ ให้ถือว่าใบหุ้นนั้นคนต่างด้าวเป็นผู้ถือ หรือ สมาคมที่มีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว หรือ สมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าว หรือ นิติบุคคลตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หรือนิติบุคคลอื่นใดที่มีผู้จัดการหรือกรรมการเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว นอกจากนี้ในกรณีที่นิติบุคคลนั้นๆ ถ้า

เข้าไปเป็นผู้จัดการหรือกรรมการ สมาชิก หรือมีทุนในนิติบุคคลอื่น ให้ถือว่าผู้จัดการหรือกรรมการ หรือสมาชิก หรือเจ้าของทุนดังกล่าวเป็นคนต่างด้าว

ทั้งนี้สำหรับการขอใช้สิทธิของคนต่างด้าว พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 บัญญัติว่า **“คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตรา 9 นี้เพียงใดให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง”** ซึ่งการบัญญัติดังกล่าวเป็นการรองรับสิทธิของคนต่างด้าวในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆของราชการได้ แต่อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้ยังมีได้มีการออกกฎกระทรวงในเรื่องดังกล่าวไว้ คนต่างด้าวจึงยังไม่มีสิทธิเข้าตรวจดู ข้อมูลข่าวสารของราชการ

3. ผู้มีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสีย

ในการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 บุคคลผู้ใช้สิทธิไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารนั้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการและแนวคิดของพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่เป็นกฎหมายรองรับสิทธิได้รู้ของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนในการใช้สิทธิของตนในการตรวจดูหรือขอข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ¹³ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งได้มีการกำหนดในเรื่องดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

มาตรา 9 วรรคสาม **“บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่สมควรหน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อีก ในการนี้ ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”**

4. การขอข้อมูลข่าวสารไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 11 บัญญัติว่า

“นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้วหรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้แล้วหรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา 26 แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้ขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร”

จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการที่ประชาชนหรือบุคคลจะขอข้อมูลข่าวสารนั้น บุคคลเพียงแสดงความต้องการว่าต้องการข้อมูลในลักษณะใด โดยแสดงความประสงค์ให้ชัดเจนเพียงพอที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

¹³ ส่วนส่งเสริมและเผยแพร่สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. การใช้สิทธิเบื้องต้นของประชาชน ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. ค้นคืน 10 มกราคม 2566. จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABIWEBSITE/DRAWER01/GENERAL/DATA0007/00007982.PDF>

สามารถเข้าใจได้ตามสมควรก็ถือว่าเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องทำคำขอเป็นหนังสือราชการหรือกรอกแบบฟอร์มต่างๆ นอกจากนี้หากหน่วยงานราชการใดได้กำหนดแบบฟอร์มให้ประชาชนกรอกข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการขอข้อมูลข่าวสารของราชการ ประชาชนหรือบุคคลนั้นสามารถที่จะไม่กรอกข้อมูลตามแบบคำขอของหน่วยงานและเขียนเป็นหนังสือปกติทั่วไปได้ โดยหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจปฏิเสธไม่ดำเนินการตามคำขอนั้นได้ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐมีสิทธิสอบถามข้อมูลจากประชาชนและดำเนินการกรอกแบบฟอร์มให้ประชาชนเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานของตนเองได้¹⁴ ทั้งนี้ การที่บุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควรแล้วนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 27¹⁵

5. บุคคลผู้ขอข้อมูลไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลในการขอ

จากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 11 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การใช้สิทธิของบุคคลในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการไม่จำเป็นต้องระบุเหตุผลในการขอ และแม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสอบถามหรือในแบบฟอร์มคำขอข้อมูลจะมีส่วนในขอให้กรอกเหตุผลในการขอ แต่บุคคลผู้นั้นมิได้แสดงเหตุผลให้กับทางเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ยอมกรอกเหตุผลลงในแบบคำขอ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็มิอาจปฏิเสธไม่ดำเนินการตามคำขอได้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้ประชาชนหรือบุคคลผู้ใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารจะต้องแสดงเหตุผลในการขอข้อมูลข่าวสารด้วย ประกอบกับสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจำเป็นต้องดำเนินการจัดหาข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนได้ยื่นเรื่องขอไว้¹⁶

¹⁴ สมชัย วัฒนการุณ. คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 45.

¹⁵ มาตรา 27 “ให้เจ้าหน้าที่แจ้งสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองให้คู่กรณีทราบตามความจำเป็นแก่กรณี

เมื่อมีผู้ยื่นคำขอเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครอง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของคำขอและความครบถ้วนของเอกสาร บรรดาที่มีกฎหมายหรือกฎหมายกำหนดให้ต้องยื่นมาพร้อมกับคำขอ หากคำขอไม่ถูกต้อง ให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวแนะนำให้ผู้ยื่นคำขอดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมเสียให้ถูกต้อง และหากมีเอกสารใดไม่ครบถ้วนให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบทันทีหรือภายในไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ ในการแจ้งดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้รับคำขอและระบุรายการเอกสารที่ไม่ถูกต้องหรือยังไม่ครบถ้วนให้ผู้ยื่นคำขอทราบพร้อมทั้งบันทึกการแจ้งดังกล่าวไว้ในกระบวนการพิจารณาจัดทำคำสั่งทางปกครองนั้นด้วย

เมื่อผู้ยื่นคำขอได้แก้ไขคำขอหรือจัดส่งเอกสารตามที่ระบุในการแจ้งตามวรรคสองครบถ้วนแล้วเจ้าหน้าที่จะปฏิเสธไม่ดำเนินการตามคำขอเพราะเหตุยังขาดเอกสารอีกมิได้ เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือกฎและได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งตามมาตรา 20 ในกรณีเช่นนั้นให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพลัน หากเห็นว่าเป็นความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป

ผู้ยื่นคำขอต้องดำเนินการแก้ไขหรือส่งเอกสารเพิ่มเติมต่อเจ้าหน้าที่ภายในเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนดหรือภายในเวลาที่เจ้าหน้าที่อนุญาตให้ขยายออกไป เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว หากผู้ยื่นคำขอไม่แก้ไขหรือส่งเอกสารเพิ่มเติมให้ครบถ้วน ให้ถือว่าผู้ยื่นคำขอไม่ประสงค์ที่จะให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคำขอต่อไป ในกรณีเช่นนั้นให้เจ้าหน้าที่ส่งเอกสารคืนให้ผู้ยื่นคำขอพร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ให้ผู้ยื่นคำขอทราบ และบันทึกการดำเนินการดังกล่าวไว้”

¹⁶ สมชัย วัฒนการุณ. คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 45.

กิจกรรม 13.2.1

1. คนต่างด้าวตามความหมายในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หมายถึงบุคคลใด
 2. การที่ประชาชนจะขอข้อมูลข่าวสารของราชการจากหน่วยงานของรัฐ ประชาชนจำเป็นต้องแสดงเหตุผลในการขอข้อมูลดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด
-

แนวตอบกิจกรรม 13.2.1

1. ตามความในมาตรา มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้ให้ความหมายของคำว่า “คนต่างด้าว” ไว้ว่า

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและนิติบุคคลดังต่อไปนี้

(1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นของคนต่างด้าว ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ ให้ถือว่าใบหุ้นนั้นคนต่างด้าวเป็นผู้ถือ

(2) สมาคมที่มีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว

(3) สมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าว

(4) นิติบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือนิติบุคคลอื่นใดที่มีผู้จัดการหรือกรรมการเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว นิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง ถ้าเข้าไปเป็นผู้จัดการหรือกรรมการ สมาชิก หรือมีทุนในนิติบุคคลอื่น ให้ถือว่าผู้จัดการหรือกรรมการ หรือสมาชิก หรือเจ้าของทุนดังกล่าวเป็นคนต่างด้าว”

2. การใช้สิทธิของประชาชนในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการไม่จำเป็นต้องระบุเหตุผลในการขอ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้ประชาชนหรือบุคคลผู้ใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารจะต้องแสดงเหตุผลในการขอข้อมูลข่าวสาร ประกอบกับสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจำเป็นต้องดำเนินการจัดหาข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนได้ยื่นเรื่องขอไว้
-

เรื่องที่ 13.2.2

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการในเรื่องที่ 13.2.2 นี้ จะเป็นการกล่าวถึงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีวิธีการหรือรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความนัยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นอกจากนี้ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงข้อมูลข่าวสารที่กฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องเปิดเผย รวมถึงข้อมูลที่เป็นเอกสารประวัติศาสตร์ ประกอบกับการใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและบทบาทบัญญัติของกฎหมายในการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งสามารถแบ่งหัวข้อการอธิบายออกได้ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยเป็นการทั่วไป

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 7 บัญญัติว่า

“หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

- (1) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
- (2) สรุปรายงานหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
- (3) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
- (4) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- (5) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้มีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว

“ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร”

จากบทบัญญัติในมาตรา 7 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งข้อมูลข่าวสารของราชการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา รวมถึงการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้เพื่อเผยแพร่ ขายหรือจำหน่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามแต่ที่เห็นสมควร การตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดการแพร่หลายไปได้มากที่สุด และยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบข้อมูลของราชการ นอกจากนี้ การลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

ยังเป็นการเก็บไว้เป็นหลักฐานที่มีลักษณะถาวร สามารถใช้อ้างอิงเพื่อประโยชน์ต่างๆ ในทางกฎหมายต่อไปได้
อย่างไรก็ดี การลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษามีข้อเสียอยู่ประการหนึ่ง คือ การดำเนินการดังกล่าวมีภาระ
ค่าใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับการเปิดเผยโดยวิธีการอื่น¹⁷

สำหรับข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 (1) (2) และ (3) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดองค์กรใน
การดำเนินงาน อำนาจหน้าที่ที่สำคัญ วิธีการดำเนินงานและสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือ
คำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
ตัวอย่างเช่น โครงสร้างอัตรากำลังของหน่วยงานของรัฐนั้นๆ หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐพร้อมสถานที่ไม่กร
ติดต่อ เป็นต้น

ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 (4) มีอยู่หลายประเภทไม่ว่าจะเป็น กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง
หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย ฯลฯ ตัวอย่างเช่น กฎกระทรวงของกระทรวงต่างๆ ระเบียบ
กรมบัญชีกลาง คำสั่งกระทรวงมหาดไทย หนังสือเวียนสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้
จำเป็นที่จะต้องมีการเปิดเผยให้ประชาชนได้รับรู้ อย่างไรก็ตาม หากข้อมูลตามมาตรา 7 (4) ยังมีได้มีการลง
พิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และกฎ ข้อบังคับ หรือคำสั่งเหล่านั้น ก่อให้เกิดผลร้ายแก่บุคคลใด จะนำเอา
ผลร้ายนั้นมาใช้บังคับในทางที่ไม่เป็นคุณแก่ผู้นั้นไม่ได้ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 8 ที่บัญญัติว่า

**“ข้อมูลข่าวสารที่ต้องลงพิมพ์ตามมาตรา 7 (4) ถ้ายังไม่ได้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา จะ
นำมาใช้บังคับในทางที่ไม่เป็นคุณแก่ผู้ใดไม่ได้ เว้นแต่ผู้นั้นจะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารนั้นตามความเป็นจริงมา
ก่อนแล้วเป็นเวลาพอสมควร”**

ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 (5) หรือข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดนั้น เป็นบทบัญญัติ
ที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการ¹⁸ ในการกำหนดหน่วยงานของรัฐที่ต้องนำเอาข้อมูลข่าวสารลงพิมพ์ในราชกิจจา
นุเบกษา

2. ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดให้ประชาชนตรวจดูได้

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 บัญญัติว่า **“ภายใต้บังคับมาตรา 14
และมาตรา 15 หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชน
เข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด**

**(1) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่
เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว**

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 9.

¹⁸ มาตรา 4 “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

(2) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 7 (4)

(3) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ

(4) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน

(5) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา 7 วรรคสอง

(6) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

(7) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ให้ระบุนายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

(8) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดตอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่เหมาะสมหน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อีก ในการนี้ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตรา 9 นี้เพียงใดให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง”

สำหรับบทบัญญัติมาตรา 9 นี้เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ โดยสามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้¹⁹

2.1 ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน ได้แก่ คำสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ (เป็นคำสั่งทางปกครอง) เช่น คำสั่งพักใบอนุญาตหรือการถอนใบอนุญาต ผลการวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่ง ฯลฯ

2.2 นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 7 (4) ได้แก่ นโยบายสำคัญหรือการตีความข้อกฎหมาย เช่น นโยบายของรัฐบาล นโยบายของหัวหน้าส่วนราชการ หรือ ผล

¹⁹ สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดปัตตานี. คู่มือการปฏิบัติงาน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางราชการ. หน้า 5-6.

การหารือ การตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกา การหารือข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการตามมติ คณะรัฐมนตรี เป็นต้น

2.3 แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ เช่น แผนของหน่วยงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ พ.ศ. ... หรือแผนปฏิบัติราชการ พ.ศ. ... เป็นต้น

2.4 คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน เช่น คู่มือการขออนุญาตก่อสร้าง คู่มือการขออนุญาตประกอบกิจการโรงแรม คู่มือการขออนุญาตประกอบกิจการสถานีน้ำมันเชื้อเพลิง แผนแม่บทของหน่วยงานหรือแผนพัฒนาด้านต่างๆ เทศบัญญัติงบประมาณ และแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีงบประมาณ เป็นต้น

2.5 สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา 7 วรรคสอง หมายถึง ถ้าข้อมูลข่าวสารนั้นได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษาทั้งหมด แต่หน่วยงานของรัฐต้องนำสิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงในราชกิจจานุเบกษา นำมารวมไว้เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ เช่น ประกาศคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ฉบับที่ 42 เรื่องมาตรฐานการบัญชี เป็นต้น

2.6 สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ หน่วยงานของรัฐที่ได้ทำสัญญาในลักษณะดังกล่าวจะต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้

สำหรับสัญญาสัมปทาน คือสัญญาที่รัฐอนุญาตให้เอกชนเข้าดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ หรือจัดทำประโยชน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สัญญาสัมปทานการเดินรถประจำทาง สัญญาสัมปทานเหมืองแร่ สัญญาสัมปทานเก็บรังนกนางแอ่น เป็นต้น

สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หมายถึง สัญญาที่ให้เอกสิทธิเอกชนดำเนินการฝ่ายเดียว เช่น สัญญาให้ผลิตสุรา

สัญญาาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ คือสัญญาที่รัฐร่วมลงทุนกับเอกชนเพื่อบริการสาธารณะ เช่น สัญญาร่วมทุนในการผลิตพลาสติกชีวภาพ ระหว่าง บมจ. ปตท. กับ บจก. เอ็มซีซี นอกจากนี้ยังรวมถึงสัญญาอื่นๆ ด้วย เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

2.7 มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี เช่น มติคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย มติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้า มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นต้น

2.8 ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด เช่น ประกาศประกวดราคา ประกาศสอบราคาที่ได้รับหน้าส่วนราชการลงนามแล้ว สรุปผลการพิจารณาจัดซื้อจัดจ้างประจำเดือน (ตามแบบ สขร. 1)

ในปัจจุบันคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้มีประกาศรวม 3 ฉบับ ที่กำหนดให้เป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดให้ประชาชนตรวจค้น คือ (1) ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่องกำหนดให้ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคาของหน่วยงานของรัฐที่หัวหน้าส่วนราชการลงนามแล้ว (2) ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ และ (3) ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

อย่างไรก็ดี หากข้อมูลข่าวสารจัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตาม 2.1-2.8 มีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนในนั้น

ตัวอย่างคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้อง เช่น

คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค. 14/2546 คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า คำขอประทานบัตรเหมืองแร่หินปูนที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ก. ยื่นขอประทานบัตรเป็นข้อมูลข่าวสารที่ผู้ยื่นคำขอได้กรอกข้อความตามแบบพิมพ์ที่ทางราชการกำหนด โดยมีได้มีข้อความส่วนใดเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจึงเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการทั่วไปที่ประชาชนสามารถขอได้ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540 โดยไม่กระทบต่อประโยชน์ใดเสียของห้างหุ้นส่วนจำกัด ก. ส่วนประทานบัตรเหมืองแร่หินปูนที่กรมทรัพยากรธรณีออกให้แก่ห้างหุ้นส่วน ก. นั้น เป็นข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะเป็นสัญญาสัมปทานหรือสัญญาที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนตามนัยแห่งมาตรา 9 (6) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540 ซึ่งจะต้องจัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ถึงแม้จะมีการกำหนดให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการพ.ศ. 2544 ก็ไม่ตัดอำนาจคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จะมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยตามข้อ 24 ของระเบียบดังกล่าว

3. ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดหาให้ตามคำขอเป็นการเฉพาะราย

นอกจากข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานราชการต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไปและข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดให้ประชาชนตรวจสอบได้ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ยังได้มีบทบัญญัติให้บุคคลเป็นการเฉพาะรายสามารถยื่นขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการได้

มาตรา 11 “นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้วหรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้แล้วหรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา 26 แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบดบังได้ง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดทำให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่ชอบนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้น หรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอหากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

ให้นำความในมาตรา 9 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรา 11 โดยอนุโลม”

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเป็นบทบัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลในการยื่นขอข้อมูลข่าวสาร โดยคำขอจะต้องระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถพอเข้าใจได้ว่าบุคคลนั้นประสงค์ที่จะขอข้อมูลใด คำว่าบุคคลที่จะขอข้อมูลนี้ คือบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล แต่ต้องเป็นบุคคลในทางเอกชนเท่านั้นที่จะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ หากเป็นหน่วยงานของรัฐไม่อาจใช้สิทธิตามบทบัญญัติในมาตรา 11 นี้ได้

เมื่อบุคคลได้ยื่นคำขอไปยังหน่วยงานของรัฐแล้ว หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในระยะเวลาอันสมควร แต่อย่างไรก็ดี หากบุคคลผู้นั้นขอข้อมูลข่าวสารจำนวนมากหรือขอบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ก็เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐปฏิเสธคำขอได้

สำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีสภาพที่อาจบดบังได้ง่าย หน่วยงานของรัฐสามารถที่จะขอขยายเวลาในการจัดทำให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็

การจัดหาข้อมูลของหน่วยงานราชการจะต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นกรณีที่หน่วยงานราชการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใดซึ่งเป็นไปตามคณะกรรมการกำหนด อย่างไรก็ตาม หน่วยงานของรัฐมีสิทธิที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่ขออนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่ต้องจำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

นอกจากนี้ ในบทบัญญัติในมาตรา 12 ยังได้มีการกำหนดวิธีการในการดำเนินการในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารที่ผู้ขอยื่นขอมาอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรืออยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานรัฐแห่งอื่น ดังต่อไปนี้

มาตรา 12 “ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 11 แม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่จะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำเพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา 16 ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น หากผู้ยื่นขอข้อมูลข่าวสารของราชการได้ยื่นขอข้อมูลข่าวสารไปยังหน่วยงานราชการใด แต่ข้อมูลดังกล่าวอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำผู้ยื่นขอข้อมูลข่าวสาร เพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า นอกจากนี้ ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา 16 ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

4. ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

แม้ว่าพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะมีหลักการ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ก็ดี แต่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวก็ได้มีบทบัญญัติสำหรับข้อมูลข่าวสารบางประเภทที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่ต้องเปิดเผย ซึ่งปรากฏอยู่ในหมวดที่ 2 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 สำหรับข้อมูลข่าวสารประเภทดังกล่าว สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1. ข้อมูลข่าวสารที่ห้ามมิให้เปิดเผย และ 2. ข้อมูลข่าวสารที่อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย

4.1 ข้อมูลข่าวสารที่ห้ามมิให้เปิดเผย

มาตรา 14 บัญญัติว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าหากข้อมูลข่าวสารใดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่มีข้อยกเว้น ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้ กล่าวคือ ไม่อาจใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาได้ เป็นบทบังคับที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น

4.2 ข้อมูลข่าวสารที่อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย

มาตรา 15 บัญญัติว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการป้องกัน การปราบปราม การควบคุม การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

(3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

(4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

(5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

(6) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

(7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลยพินิจ โดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้”

เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงได้มีการกำหนดบทบัญญัติมาตรา 15 ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารประเภทใด ที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนประกอบกัน โดยหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลยพินิจมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ดังนี้

(1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

ข้อมูลข่าวสารในลักษณะนี้แบ่งได้ 3 ประการ คือ²⁰

- การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น รายงานการสืบสวนเกี่ยวกับขบวนการก่อการร้ายในประเทศไทยหรือที่เข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย แผนการป้องกันหรือต่อต้านกองกำลังต่างชาติในกรณีในประเทศไทยถูกโจมตี เป็นต้น
- การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น ข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างรัฐ หรืออาจเข้าใจได้ว่าเป็นการแทรกแซงเศรษฐกิจของรัฐอื่น เป็นต้น
- การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ เช่น หลักเกณฑ์ กลยุทธ์ในการบริหารอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ เพื่อป้องกันการแทรกแซงหรือการเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น

(2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

การใช้ดุลพินิจไม่เปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในประการที่สองนี้ คือการไม่เปิดเผยข้อมูลที่จะทำให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพราะหากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการมีผลกระทบต่อการใช้กฎหมาย หรือการดำเนินงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานเพื่อบริการประชาชนและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยข้อมูลที่ไม่เปิดเผยข้อมูลนั้นมิได้ถูกจำกัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบแต่เพียงเท่านั้น หากเรื่องใดที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้กฎหมาย ทำให้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้

อย่างไรก็ดี หากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการไม่กระทบต่อการบังคับใช้กฎหมายหรือทำให้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ข้อมูลดังกล่าวก็สามารถเปิดเผยได้ ตัวอย่างเช่น คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค 87/2566 ดังมีความดังนี้

นางสาว ก ผู้อุทธรณ์ได้มีหนังสือถึงสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครสวรรค์ขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานรวม ทั้งความเห็นของพนักงานไตสวนที่รับผิดชอบกรณีผู้อุทธรณ์กล่าวหาว่านาย ข กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

²⁰ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ. หน้า 15-16.

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ ได้แก่ สรุปรายชื่อเท็จจริงและพยานหลักฐานรวมทั้งความเห็นของพนักงานไตสวนที่รับผิดชอบกรณีผู้อุทธรณ์กล่าวหา นาย ข ว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กรณีมีพฤติการณ์ช่วยเหลือเพื่อไม่ให้ นาย ค และ นาย ง ต้องถูกดำเนินการทางวินัย ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานการตรวจสอบเรื่องกล่าวหา ตามหนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นรายงานข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องกล่าวหาประจำภาค 6 มิได้มีลักษณะเป็นความเห็นของเจ้าหน้าที่หรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใดตามมาตรา 15 (3) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แต่อย่างใด

เมื่อกรณีนี้ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติว่าคณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องกล่าวหาประจำภาค 6 ได้พิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว โดยเห็นว่ากรณีเรื่องกล่าวหาดังกล่าวมีมูลหรือรายละเอียดไม่เพียงพอที่จะดำเนินการต่อไป จึงมีมติไม่รับเรื่องกล่าวหาดังกล่าวไว้พิจารณา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 49 ประกอบระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไตสวน พ.ศ. 2561 ข้อ 45 (1) การเปิดรายงานการตรวจสอบเรื่องกล่าวหาตามหนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งเป็นเอกสารพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว ย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาของคณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องกล่าวหาประจำภาค 6 และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครสวรรค์อันจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามมาตรา 15 (2) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แต่อย่างใด ประกอบกับผู้อุทธรณ์เป็นผู้ร้องเรียนกล่าวหาจึงควรได้รับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตรวจสอบเรื่องที่ตนเองร้องเรียนว่าเป็นไปโดยถูกต้องตามกระบวนการและขั้นตอนของกฎหมายหรือไม่ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสและตรวจสอบได้ซึ่งจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องกล่าวหา อาศัยอำนาจตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย จึงวินิจฉัยให้สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครสวรรค์เปิดเผยผลสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานรวมทั้งความเห็นของพนักงานไตสวนที่รับผิดชอบที่ปรากฏอยู่ในรายงานการตรวจสอบเรื่องกล่าวหาตามหนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครสวรรค์พร้อมทั้งให้สำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องแก่ผู้อุทธรณ์

(3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

“การที่พระราชบัญญัติกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งให้ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ยังเป็นเพียงความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากการพิจารณาตัดสินในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจต้องมี

เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาการหลายชั้น ซึ่งในแต่ละชั้นอาจมีความเห็นที่แตกต่างกัน หรือในการพิจารณาชั้นต้นอาจมีความเห็นอย่างหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาในชั้นสุดท้ายอาจมีข้อยุติหรือข้อสรุปในการพิจารณาแตกต่างจากครั้งแรกก็ได้ การให้ความเป็นอิสระกับเจ้าหน้าที่ในการเสนอความเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่ถูกรบกวนก่อนมีผลยุติจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตามถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ามิใช่เรื่องสำคัญที่จะกระทบความเป็นอิสระและผลสำเร็จในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ จะสั่งให้เปิดเผยก็ได้ อนึ่ง ข้อมูลข่าวสารที่จะไม่เปิดเผยนี้ต้องเป็นส่วนหนึ่งของความเห็นเท่านั้น ไม่รวมถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ใช้เป็นข้อเท็จจริงในการพิจารณา เช่น รายงานทางวิชาการและรายงานข้อเท็จจริง เป็นต้น”²¹

(4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดที่หากเปิดเผยแล้วอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ การไม่เปิดเผยข้อมูลถือได้ว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิในเรื่องความปลอดภัย ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนทุกคนในสังคม ตัวอย่างข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจไม่เปิดเผยสำหรับข้อมูลประเภทนี้ เช่น ข้อมูลข่าวสารของพยานบุคคลในการสอบสวนในกรณีที่มีการกล่าวหาว่า มีนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐกระทำการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งถ้าหากเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไปอาจส่งผลให้พยานเกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยได้ ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐสามารถใช้ดุลยพินิจในการไม่เปิดเผยได้

(5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

โดยปกติแล้วรายงานทางการแพทย์เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติการรักษา ประวัติสุขภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เช่น ประวัติการทำงานของเจ้าหน้าที่ ประวัติการย้ายหน่วยงานสำหรับข้อมูลต่างๆเหล่านี้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลโดยไม่สมควร หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้

(6) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

ข้อมูลข่าวสารใดที่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ก็ย่อมต้องบังคับตามกฎหมายเช่นว่านั้น ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยงานว่ามีลิขสิทธิ์ต่อสาธารณชนเป็นสิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์โดยเป็นไปตามมาตรา 15 (2) แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 หรือการห้ามเจ้าหน้าที่เปิดเผยรายละเอียดในการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ก่อนที่อธิบดีจะสั่งให้โฆษณาประกาศค่าของมัน ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

²¹ เรื่องเดียวกัน

ในส่วนข้อมูลข่าวสารที่ฝ่ายเอกชนเป็นผู้ให้มาและไม่ประสงค์ที่จะเปิดเผย ย่อมเป็นไปตามข้อเท็จจริง กล่าวคือ ในขณะที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ข้อมูลข่าวสารมานั้น บุคคลได้แสดงความประสงค์ไว้เช่นใด หากบุคคลได้แสดงความประสงค์มิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเช่นนั้น ทางราชการก็ไม่อาจนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปเปิดเผยได้ ทั้งนี้ การแสดงความประสงค์มิให้เปิดเผยนั้นอาจจะเป็นการแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายก็ได้²²

(7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

“ข้อมูลข่าวสารตามข้อนี้จะเป็นข้อมูลข่าวสารที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการพิจารณาแล้วเห็นว่า ควรกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยทั้งสิ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการป้องกันผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้ส่วนเสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น โดยในกรณีที่ต้องการจะกำหนดประเภทของข้อมูลข่าวสารที่อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยเพิ่มเติมได้ จะต้องนำไปกำหนดในพระราชกฤษฎีกา”²³

นอกจากนี้ มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 วรรคท้าย ยังได้มีการกำหนดว่า ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจ โดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมีความเห็นแย้งกับคำสั่งไม่ให้เปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติฉบับนี้

ในการใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารใดสมควรที่จะเปิดเผยหรือไม่ หรือสมควรที่จะเปิดเผยเพียงใดนั้น ได้มีการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ว่าบุคคลใดเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณา ดังต่อไปนี้

การมีคำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 เป็นการทั่วไปหรือเฉพาะแก่บุคคลใดให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังต่อไปนี้

(1) ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายตุลาการที่เป็นข้าราชการตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการที่เป็นข้าราชการตุลาการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการครู ข้าราชการรัฐสภาสามัญหรือข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 6 ขึ้นไป

(2) ข้าราชการทหาร หรือข้าราชการตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น และเป็นผู้ซึ่งมีชั้นยศตั้งแต่ พันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรี หรือพันตำรวจตรี ขึ้นไป แล้วแต่กรณี

²² สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. คู่มือประชาชน สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 18.

²³ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐห้ามมิให้เปิดเผย หรืออาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย. ค้นคืน 10 กุมภาพันธ์ 2566. จาก http://www.oic.go.th/web2017/gov_forbidden_to_reveal.htm

(3) ข้าราชการตุลาการซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ข้าราชการตุลาการชั้น 2 ขึ้นไป

(4) ข้าราชการอัยการซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ข้าราชการอัยการชั้น 2 ขึ้นไป

(5) ผู้บริหารท้องถิ่น หรือปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล ปลัดสุขาภิบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล หรือปลัดเมืองพัทยา ซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น แล้วแต่กรณี

(6) บุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไป

(7) บุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานอิสระของรัฐ หรือผู้บริหารระดับเลขาธิการ ผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งอื่นที่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกันของหน่วยงานอิสระของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานอิสระของรัฐที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารดังกล่าว ซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น

(8) บุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพหรือหัวหน้าสำนักงานขององค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายจากบุคคลดังกล่าว ซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น

5. เอกสารประวัติศาสตร์

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาหรือเมื่อเอกสารนั้นมีอายุครบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากรหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นไปตามความนัยมาตรา 26 ดังนี้

มาตรา 26 “ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาหรือมีอายุครบกำหนดตามวรรคสองนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากรหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า

กำหนดเวลาต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่งให้แยกตามประเภท ดังนี้

(1) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 14 เมื่อครบเจ็ดสิบห้าปี

(2) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 15 เมื่อครบยี่สิบปี

กำหนดเวลาตามวรรคสอง อาจขยายออกไปได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานของรัฐยังจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้เองเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย โดยต้องจัดเก็บและจัดให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่จะตกลงกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

(2) หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ยังไม่ควรเปิดเผยโดยมีคำสั่งขยายเวลากำกับไว้เป็นการเฉพาะราย คำสั่งการขยายเวลานั้นให้กำหนดระยะเวลาไว้ด้วย แต่จะกำหนดเกินคราวละห้าปีไม่ได้

การตรวจสอบหรือทบทวนมิให้มีการขยายระยะเวลาไม่เปิดเผยจนเกินความจำเป็นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทบัญญัติตามมาตรานี้มีให้ใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่คณะรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำลายหรืออาจทำลายได้โดยไม่ต้องเก็บรักษา”

ข้อสังเกต ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีการออกพระราชกฤษฎีกาในการกำหนดให้หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่คัดเลือกข้อมูลเพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า

จากบทบัญญัติดังกล่าว ในมาตรา 26 สามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการใดที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาไว้หรือเมื่อมีอายุครบ 75 ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบัน หรือเมื่อครบอายุ 20 ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 นับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสาร ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร อย่างไรก็ตาม กำหนดระยะเวลาดังกล่าวสามารถขยายออกไปได้ หากหน่วยงานของรัฐเห็นว่ายังมีความจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้เองเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย หรือเห็นว่าข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นยังไม่ควรเปิดเผย โดยสามารถโดยมีคำสั่งขยายเวลากำกับไว้เป็นการเฉพาะราย ที่สำคัญคือคำสั่งการขยายเวลานั้นต้องกำหนดระยะเวลาไว้ด้วย แต่ทั้งนี้จะกำหนดเกินคราวละห้าปีไม่ได้

6. การใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสาร และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

5.1 การใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสาร

ในส่วนของการใช้สิทธิของบุคคลเพื่อขอข้อมูลข่าวสารของราชการ บุคคลใดประสงค์ที่จะขอข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควร ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 11 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้หากข้อมูลข่าวสารนั้นอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้นหรืออยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำเพื่อไปยื่นต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 12

5.2 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร อาจแบ่งลักษณะการเปิดเผยข้อมูลได้ เป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทั้งหมด

เมื่อประชาชนได้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารแล้ว หากข้อมูลข่าวสารนั้นมีใช้ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 (1)-(6) รัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทั้งหมดให้แก่ประชาชน

(2) การเปิดเผยเพียงบางส่วน

ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะดำเนินการขีดฆ่า ปิด ลบข้อมูลข่าวสารบางส่วน เช่น ชื่อของพยานหรือผู้ที่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า หรือข้อมูลที่มีผลกระทบต่อข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นได้ ตัวอย่างเช่น

คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค 593/ 2565 ที่ได้วินิจฉัยดังต่อไปนี้

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อมูลข่าวสารตามคำอุทธรณ์ คือ คะแนนสอบความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่งและคะแนนสอบความเหมาะสมกับตำแหน่งของผู้สอบแข่งขันได้ในลำดับที่ ... โดยขอให้หน่วยงานปกปิด ชื่อ-สกุล เลขประจำตัวบัตรประชาชน และรหัสประจำตัวสอบของผู้สอบแข่งขันได้ในลำดับที่... ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลคะแนนการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้ง บุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่ง...ตามประกาศสำนักงานอัยการสูงสุด เรื่องรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่ง...

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการสอบแข่งขันที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น อันจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานของรัฐเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ตามมาตรา 15 วรรค 1 (2) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ 2540 ผู้อุทธรณ์เป็นผู้สมัครสอบแข่งขันยอมเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในข้อมูลข่าวสาร สมควรได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ปกป้องสิทธิของตน อีกทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จะแสดงให้เห็นถึงความถูกต้อง โปร่งใสและตรวจสอบได้ในการดำเนินการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว เห็นว่าคะแนนสอบความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่งและคะแนนสอบความเหมาะสมกับตำแหน่งของผู้สอบแข่งขันได้ในลำดับที่... สามารถเปิดเผยให้ผู้อุทธรณ์ทราบได้ เว้นแต่ให้ปกปิด ชื่อ-สกุล เลขประจำตัวประชาชนและรหัสประจำตัวสอบของผู้สอบแข่งขันได้ในลำดับที่... เนื่องจากผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะรับทราบข้อมูลข่าวสารในส่วนนี้

อย่างไรก็ดี หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์หรืออาจมีผลได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

สำหรับผู้ที่ได้รับแจ้งหรือผู้ที่ทราบว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน ผู้นั้นมีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ และในกรณีที่มีการคัดค้านเช่นว่านั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า

หากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมีได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 18 (50 วัน) หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แล้วแต่กรณี²⁴

(3) การเปิดเผยโดยมีเงื่อนไข

การเปิดเผยโดยมีเงื่อนไขในลักษณะนี้สามารถแบ่งการพิจารณาออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การกำหนดเงื่อนไขการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารว่าจะเปิดเผยเมื่อใด กับการกำหนดเงื่อนไขให้ประชาชนผู้ขอว่าเมื่อได้รับข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแล้ว ผู้ได้รับการเปิดเผยมีข้อจำกัดหรือมีเงื่อนไขที่จะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง²⁵

7. การคุ้มครองเจ้าหน้าที่

ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในทางปฏิบัติอาจเกิดความผิดพลาดและก่อให้เกิดความเสียหายได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จึงได้มีบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ หากเจ้าหน้าที่ได้กระทำการโดยสุจริต ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 20 ดังนี้

มาตรา 20 “การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดแม้จะเข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใด ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบหากเป็นการกระทำโดยสุจริตในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามระเบียบตามมาตรา 16

(2) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มีคำสั่งให้เปิดเผยเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะแก่บุคคลใดเพื่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งกว่าที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรือประโยชน์อื่นของบุคคล และคำสั่งนั้นได้กระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในการนี้จะมีการกำหนดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นตามความเหมาะสมก็ได้

²⁴ มาตรา 17 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมีได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 18 หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แล้วแต่กรณี

²⁵ สมชัย วัฒนการุณ. คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 75.

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมายหากจะพึงมีในกรณีดังกล่าว”

สำหรับการปฏิบัติโดยถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับตาม (1) ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของราชการ ซึ่งในระเบียบดังกล่าวจะกำหนดชั้นความลับ วิธีการรักษาความลับ เครื่องหมาย ชั้นความลับที่เจ้าหน้าที่จะเข้าถึงความลับและเงื่อนไขในการเปิดเผยความลับซึ่งระเบียบดังกล่าวจะเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่

สำหรับกรณีตาม (2) เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในระดับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการในแต่ละชั้น ย่อมมีคุณค่าในหลายด้าน กล่าวคือมาตรา 20 (2) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวงในระดับที่สูง เพียงพอจะรับผิดชอบได้ซึ่งสามารถวินิจฉัยได้ว่าข้อมูลข่าวสารใดควรเปิดเผยเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะแก่บุคคลใด

อย่างไรก็ตาม หากมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคล ก็ย่อมต้องมีการที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ดังนั้นในมาตรา 20 วรรคสอง จึงได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐยังคงต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติ ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะไม่ต้องรับผิดชอบต่อส่วนตัวก็ตาม ผู้เสียหายจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอาจจะฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหาย แต่ในส่วนของโทษทางอาญาอาจจะมีโทษเพียงโทษปรับเท่านั้น เพราะไม่อาจใช้โทษจำคุกแก่นิติบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐโดยสภาพได้²⁶

กิจกรรม 13.2.2

1. ข้อมูลข่าวสารประเภทใดที่หน่วยงานของรัฐไม่อาจใช้ดุลยพินิจและไม่อาจเปิดเผยได้
2. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สามารถกระทำได้ที่ลักษณะ อะไรบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 13.2.2

1. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่อาจใช้ดุลยพินิจและไม่อาจเปิดเผยได้ คือข้อมูลข่าวสารที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
2. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สามารถกระทำได้ 3 ลักษณะ คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทั้งหมด การเปิดเผยเพียงบางส่วน และการเปิดเผยโดยมีเงื่อนไข

²⁶ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 22-23.

เรื่องที่ 13.2.3

สิทธิร้องเรียนและการอุทธรณ์

1. สิทธิร้องเรียน

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดสิทธิร้องเรียนไว้ในมาตรา 13 ดังนี้

“ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน”

จากบทบัญญัติข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้บุคคลผู้ใดที่เห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฉบับนี้หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าหรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร บุคคลผู้นั้นสามารถใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ยกเว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

สำหรับกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น คณะกรรมการสามารถขยายเวลาออกไปได้แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 60 วัน

2. การอุทธรณ์

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์ไว้ 3 กรณี ดังนี้

1. เมื่อประชาชนยื่นคำขอแล้ว หน่วยงานของรัฐไม่เปิดเผยข้อมูลตามคำขอ

มาตรา 18 “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา 17 ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งนั้น โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ”

เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาคำขอเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแล้ว เห็นว่าไม่ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากเป็นข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 รวมถึงกรณีที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแจ้งคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กับบุคคลผู้ยื่นขอข้อมูลข่าวสาร และเนื่องจากคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นคำสั่งทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจำเป็นที่จะต้องแจ้งสิทธิในการยื่นอุทธรณ์ให้แก่ผู้ขอทราบ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแจ้งให้ผู้ขอข้อมูลข่าวสารทราบว่าผู้ขออาจใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายในกำหนดระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง โดยยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังต้องแสดงเหตุผลในการปฏิเสธที่ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กับบุคคลผู้ขอทราบถึงเหตุผลในการปฏิเสธด้วยว่าเพราะข้อมูลข่าวสารเป็นข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือเป็นข้อมูลข่าวสารที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ตามมาตรา 14

ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์และระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์คำสั่ง มีผลทำให้ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์ขยายเป็น 1 ปีนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งทางปกครองที่ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น เว้นแต่ได้มีการแจ้งใหม่ และระยะเวลาดังกล่าวสั้นกว่า 1 ปี ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 40²⁷

2. เมื่อได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐว่ามีผู้ขอข้อมูลข่าวสารที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน และผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่รับฟังคำคัดค้าน (ตามมาตรา 17²⁸ วรรคสามและมาตรา 18)

3. เมื่อบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่เป็ความจริงและยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น แต่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ (ตามมาตรา 25²⁹)

²⁷ สมชัย วัฒนการุณ. คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 86.

²⁸ มาตรา 17 “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้ยื่นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้ยื่นเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่มีชักช้า ในกรณีที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘ หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แล้วแต่กรณี”

²⁹ มาตรา 25 “ภายใต้บังคับมาตรา 14 และมาตรา 15 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น และให้นำมาตรา 9 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

ทั้งสามกรณีที่กล่าวมาข้างต้น ประชาชนมีสิทธิยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ โดยยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่สำนักคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรืออาจส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ หลังจากนั้นประชาชนต้องรอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารซึ่งจะพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน เมื่อทราบผลการพิจารณาแล้ว หากไม่พอใจประชาชนก็สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องทางศาลต่อไป หรือในกรณีที่มิได้รับทราบผลการพิจารณาภายใน 60 วัน ประชาชนก็สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องทางศาลได้เช่นกัน³⁰

กิจกรรม 13.2.3

1. สิทธิในการอุทธรณ์ของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แบ่งได้กี่กรณี อะไรบ้าง
2. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์และระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์คำสั่งกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 จะส่งผลในทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์อย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 13.2.3

1. สิทธิในการอุทธรณ์ของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แบ่งได้ 3 กรณี คือ การอุทธรณ์เมื่อประชาชนยื่นคำขอแล้ว หน่วยงานของรัฐไม่เปิดเผยข้อมูลตามคำขอ (มาตรา 18) การอุทธรณ์เมื่อได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐว่ามีผู้ขอข้อมูลข่าวสารที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน และผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่รับฟังคำคัดค้าน (ตามมาตรา 17 วรรคสามและมาตรา 18) และการอุทธรณ์เมื่อบุคคลใดเห็นว่าการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่ เป็นจริงและ

ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่ เป็นจริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้

ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตราอื่นแทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลได้ถึงแก่กรรมแล้วได้”

³⁰ ศูนย์ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. คู่มือ ความรู้พื้นฐานและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. ค้นคืน 1 มกราคม 2566. จาก

ยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น แต่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ (ตามมาตรา 25)

2. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์และระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์คำสั่ง มีผลทำให้ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์ขยายเป็น 1 ปีนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งทางปกครองที่ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น เว้นแต่ได้มีการแจ้งใหม่ และระยะเวลาดังกล่าวสั้นกว่า 1 ปี ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 40

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นุญาตให้เผยแพร่

ตอนที่ 13.3

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.3 แล้วจึงศึกษารายละเอียดในเอกสารการสอนต่อไป

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 13.3.1 นิยามความหมายและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น

เรื่องที่ 13.3.2 การขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองและการขอเปลี่ยนแปลงแก้ไข

แนวคิด

1. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล อาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ที่เป็นสิ่งเฉพาะตัว และข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่มีลักษณะบ่งชี้ตัวบุคคล โดยหลักแล้วหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นไม่ได้
2. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ได้ถูกจัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐ หากประชาชนต้องการทราบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนนั้นถูกจัดเก็บไว้อย่างไร ประชาชนมีสิทธิที่จะขอทราบข้อมูลข่าวสารนั้นไม่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะเก็บไว้เพื่อประโยชน์ของความมั่นคงแห่งชาติหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ประชาชนต้องทำคำขอเป็นหนังสือยื่นต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น หรือให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนบุคคลนั้นยื่นคำขอเพื่อตรวจดูข้อมูลดังกล่าว

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.3 จบแล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายเกี่ยวกับนิยามความหมายและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่นได้
2. อธิบายเกี่ยวกับการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองและการขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

เรื่องที่ 13.3.1

นิยามความหมายและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิขอข้อมูลข่าวสาร มีหลักเกณฑ์ว่าข้อมูลข่าวสารของราชการใดไม่อาจเปิดเผยได้ หรืออาจเปิดเผยได้เพียงบางส่วน ข้อมูลข่าวสารใดต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไปหรือข้อมูลข่าวสารใดต้องจัดให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ยังได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล วิธีการเปิดเผยหรือการขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ ดังจะอธิบายเป็นลำดับต่อไป

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 4 ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ไว้ดังนี้

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึก ลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย”

คำว่า “บุคคล” ในที่นี้ได้มีการกำหนดนิยามความหมายไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล มาตรา 21 ที่บัญญัติว่า **“เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ “บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย”**

ดังนั้น คำว่า “บุคคล” ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงหมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งไม่รวมถึงนิติบุคคล นิติบุคคลจึงไม่อาจใช้สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้

จากนิยามความหมายในมาตรา 4 และมาตรา 21 ดังกล่าวข้างต้น ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล สามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท คือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ที่เป็นสิ่งเฉพาะตัว เช่นการศึกษา ประวัติสุขภาพ ประวัติการทำงาน ประวัติอาชญากรรม เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังมีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอีกประเภทหนึ่ง คือ ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะบ่งชี้ตัวบุคคล อาจจะเป็นรหัสหมายเลข รูปถ่ายหรือสิ่งบ่งชี้อื่น

ใดก็ได้ ตัวอย่างเช่น ข้อมูลการให้ข้อเท็จจริงของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี เช่น บันทึก ปค. 14 ถือได้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล³¹ เป็นต้น

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นั้น เป็นไปตามมาตรา 24 ดังนี้

มาตรา 24 “หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

(1) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

(3) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

(4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(5) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

(6) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

(7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

(8) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

(9) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

³¹ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค. 8/2566

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (9) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าอย่างชัดเจนว่า โดยหลักการเบื้องต้นแล้วหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในการควบคุมดูแลของตนเองให้กับหน่วยงานรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยมิได้มีความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลไม่ได้ อย่างไรก็ตาม หลักการเบื้องต้นดังกล่าวก็มีข้อยกเว้นดังต่อไปนี้³²

1. เป็นกรณีการเปิดเผยข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

สำหรับข้อยกเว้นตามมาตรา 24 (1) นี้ เป็นข้อยกเว้นที่มีความชัดเจน เพราะวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ก็เพื่อนำมาใช้งานตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหรือใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะมากกว่า 1 คน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลร่วมกันเพื่อดำเนินการต่างๆ ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดข้อยกเว้นดังกล่าวขึ้น ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ได้มีคำวินิจฉัยที่ สค 13/2544 ว่า ผูุ้ทธรณ์เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จึงสามารถนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ได้ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ฝ่ายบริหารจัดเก็บไว้จึงได้รับยกเว้นให้เปิดเผยแก่สมาชิกสภาฯ ได้ตามข้อยกเว้นในข้อนี้

2. เป็นการใช้อุข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

หลักเกณฑ์ในข้อนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติที่ได้กำหนดหน้าที่และหลักการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้ รวมถึงลักษณะการใช้ข้อมูล นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐยังมีหน้าที่ต้องนำข้อมูลข่าวสารไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อเผยแพร่ทราบเป็นการทั่วไป ดังนั้น หากการเปิดเผยยังคงอยู่ในขอบเขตการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแล้วนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของข้อยกเว้นของตามอนุมาตรานี้

3. เป็นกรณีการเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

³² สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล. ค้นคืน 3 มีนาคม 2566. จาก http://www.oic.go.th/web2017/disclosure_pi_without_consent_data_subject.htm

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผนหรือการทำสถิติ สำมะโนครัวต่างๆ มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ในการวิเคราะห์หรือดำเนินการทางสถิติ รวมถึงการวางแผนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประชากร ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในกรณีดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสามารถเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านดังกล่าวได้ แต่ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐก็มีหน้าที่จะต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่เปิดเผยต่อไปยังบุคคลอื่น

4. กรณีการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด

การเปิดเผยในลักษณะนี้เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย และไม่ถือได้ว่าเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลอันเกินสมควร เนื่องจากไม่ได้มีการระบุชื่อหรือมีข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้ทราบว่าเป็นข้อมูลของบุคคลใด

5. กรณีการเปิดเผยต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการคัดเลือกข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า อาจจะเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า ดังนั้น การมีข้อยกเว้นดังกล่าว ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นสมควรเปิดเผยต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐเพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา อย่างไรก็ดี ขั้นตอนตามข้อยกเว้นนี้ยังไม่ใช่การพิจารณาว่าจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อการศึกษา ค้นคว้าหรือไม่ การพิจารณาดังกล่าวจะต้องมีการพิจารณาเป็นขั้นตอนต่อไปโดยจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วย

6. กรณีการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

การเปิดเผยในลักษณะดังกล่าวเป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปดำเนินการเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมต้องมีหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองข้อมูลมิให้ข้อมูลดังกล่าวถูกนำไปใช้ในอวกวตฤประสงค์ด้วย

7. กรณีการเปิดเผยเนื่องจากเป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนด

ข้อยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ โดยมีได้ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

8. กรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะนี้ เป็นการเปิดเผยข้อมูลจากผู้ขอที่มีอำนาจตามกฎหมาย เช่น ศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลต่างๆได้ นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอื่นๆที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้เคยมีคำวินิจฉัยไว้ เช่น คำวินิจฉัยที่ สค. 32/2545 ดังนี้

ผู้อุทธรณ์ได้มีหนังสือขอให้สำนักงานประกันสังคม เปิดเผยสถานที่ทำงานและที่อยู่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลแรงงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสืบทรัพย์บังคับคดีและขออายัดเงิน แต่สำนักงานประกันสังคม ได้มีหนังสือถึงผู้อุทธรณ์แจ้งให้ทราบว่า ข้อมูลที่ขอให้เปิดเผยเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ห้ามหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมจึงไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย เห็นว่า ในกรณีดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาคือการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานที่ทำงานและที่อยู่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการสืบทรัพย์บังคับคดีและขออายัดเงินเดือน เป็นการขอเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่ กรณีนี้เห็นว่าตามอุทธรณ์นี้เป็นการขอให้เจ้าพนักงานสำนักงานประกันสังคมเปิดเผยสถานที่ทำงานและที่อยู่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมคำพิพากษาประสงค์ที่จะทราบข้อมูลดังกล่าวเพื่อการบังคับคดี โดยจะทำการสืบทรัพย์และขออายัดเงินเพื่อการชำระหนี้ต่อไป เมื่อพิจารณาจากหลักกฎหมายที่ว่าทรัพย์สินทุกชนิดของลูกหนี้ที่มีอยู่ย่อมเป็นประกันการชำระหนี้ตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 214 ประกอบกับผู้อุทธรณ์เป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา เป็นบุคคลที่มีอำนาจตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการมาตรา 24 (8) จึงมีสิทธิทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ฉะนั้นจึงวินิจฉัยให้สำนักงานประกันสังคมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานที่ทำงานและที่อยู่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาพร้อม รับรองสำเนาถูกต้องให้แก่ผู้อุทธรณ์

9. กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ในปัจจุบันยังไม่มีการบัญญัติพระราชกฤษฎีกาในเรื่องนี้ไว้

สำหรับหน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลข่าวสารของราชการอยู่ในความควบคุมดูแลของตนและได้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในลักษณะตามข้อ 3-9 ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 24 วรรคสอง ที่ได้กำหนดให้

หน่วยงานของรัฐนี้จะต้องจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย

ตัวอย่างคำวินิจฉัยในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เช่น คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค 23/2553 ได้วินิจฉัยว่า ข้อมูลข่าวสารรายที่ 1 เอกสารบัญชีรายชื่อผู้รับเงินเบี้ยยังชีพของผู้พิการเป็นข้อมูลการดำเนินงานตามปกติที่เจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อประกอบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณประจำปีของหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นข้อมูลข่าวสารที่สามารถเปิดเผยให้ประชาชนทราบได้ เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ส่วนเอกสารบัญชีรายชื่อผู้รับเงินเบี้ยยังชีพของผู้ป่วยโรคเอดส์นั้น เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินช่วยเหลือบุคคลที่เจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลสุขภาพของบุคคลกร การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจะทำให้ทราบว่า บุคคลนั้นป่วยเป็นโรคเอดส์อันเป็นโรคที่ไม่พึงเปิดเผย จึงเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นสิ่งเฉพาะตัวบุคคลซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามนัยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 การเปิดเผยจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลข่าวสารก่อนตามนัยมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน การขอสำเนาข้อมูลข่าวสารในส่วนนี้จะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร ซึ่งหน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามนัยมาตรา 15 วรรคหนึ่ง (5) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนั้น การที่เทศบาลตำบลห้วยผึ้งปฏิเสธการให้สำเนาเอกสารดังกล่าวแก่ผู้ขอทราบนั้นชอบแล้ว

กิจกรรม 13.3.1

1. จงอธิบายนิยามความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล”
2. จงยกตัวอย่างเอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลใดที่ถือได้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมา 3 ประการ

แนวตอบกิจกรรม 13.3.1

1. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 4 ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ไว้ดังนี้

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย”

คำว่า “บุคคล” ในที่นี้ได้มีการกำหนดนิยามความหมายไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล มาตรา 21 ที่บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ “บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย”

ดังนั้น คำว่า “บุคคล” ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงหมายถึงบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งไม่รวมถึงนิติบุคคล นิติบุคคลจึงไม่อาจใช้สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้

2. ประวัติสุขภาพ ประวัติการศึกษา บัตรประชาชน

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นุญาตให้เผยแพร่

เรื่องที่ 13.3.2

การขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนเองและการขอเปลี่ยนแปลงแก้ไข

สำหรับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น หากอยู่ในความครองครองหรือการควบคุมของหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องจัดการระบบการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 23 “หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(2) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(3) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

- (ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- (ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- (ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
- (ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- (จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- (ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

(4) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่อาจให้ข้อมูลได้โดยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ

หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีมีการให้จัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ”

สำหรับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ได้ถูกจัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐ หากประชาชนต้องการทราบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนนั้นถูกจัดเก็บไว้อย่างไร ประชาชนมีสิทธิที่จะขอทราบข้อมูลข่าวสารนั้นไม่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะเก็บไว้เพื่อประโยชน์ของความมั่นคงแห่งชาติหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับการขอ

ตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ประชาชนต้องทำคำขอเป็นหนังสือยื่นต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น หรือให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนบุคคลนั้นยื่นคำขอเพื่อตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว เช่น การขอดูประวัติทางอาญา การขอดูสำเนาบันทึกถ้อยคำของตนเองในชั้นสอบสวนข้อเท็จจริง หรือการขอตรวจดูบัญชีคะแนนหรือใบคะแนนในรายวิชาของตนเอง เป็นต้น เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอดังกล่าว หน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ขอหรือไม่ และหากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ขอ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จะต้องให้บริการ ให้ผู้ขอสามารถตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้ แต่อย่างไรก็ดีหน่วยงานของรัฐมีสิทธิที่จะตัดทอนข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องหรือข้อความที่อาจเป็นเหตุไม่เปิดเผยออกได้³³

ในกรณีที่บุคคลใดได้ขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแล้ว พบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับตนไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง บุคคลผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารในส่วนนั้นได้ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 25 วรรคสามถึงวรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า

“ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่มีชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้

ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรานี้แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลได้ถึงแก่กรรมแล้วได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในกรณีที่บุคคลใดได้ขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารแล้ว พบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเองนั้นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง บุคคลผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ และในการยื่นคำขอนั้นหน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการพิจารณาคำขอดังกล่าวและแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่มีชักช้า

หากหน่วยงานของรัฐพิจารณาแล้วมีคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารตามที่บุคคลผู้มีสิทธิได้ยื่นคำขอไว้บุคคล ผู้นั้นสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ใน

³³ สมชัย วัฒนการุณ. คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 94.

การยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนไว้แนบกับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ยังได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกรณีการพิจารณาข้อมูลข่าวสารที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผย ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนดังต่อไปนี้

มาตรา 19 “**การพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผยนั้นไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือศาลก็ตาม จะต้องดำเนินการพิจารณาโดยมิให้ข้อมูลข่าวสารนั้นเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดที่ไม่จำเป็นแก่การพิจารณาและในกรณีที่จำเป็นจะพิจารณาลับหลังคู่กรณีหรือคู่ความฝ่ายใดก็ได้”**

สำหรับกรณีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งเกี่ยวกับผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลที่ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว ได้มีออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2541) ที่ได้ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540 ซึ่งได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นผู้เยาว์ ให้ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 25 วรรคห้า

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้เยาว์มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์ด้วย

ข้อ 2 ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นคนไร้ความสามารถ ให้ผู้อนุบาลมีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 25 วรรคห้า

ข้อ 3 ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถไม่สามารถทำการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 ด้วยตนเอง เพราะเหตุมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือมีเหตุอื่นทำนองเดียวกัน ให้ผู้พิทักษ์มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 25 วรรคห้า

ข้อ 4 ในกรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรม และได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 24 ได้ตามลำดับก่อนหลัง ดังต่อไปนี้

- (1) บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม
- (2) คู่สมรส
- (3) บิดาหรือมารดา
- (4) ผู้สืบสันดาน
- (5) พี่น้องร่วมบิดามารดา
- (6) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในกรณีตามมาตรา 23 และมาตรา 25 ให้บุคคลตามข้อ 4 (1) (2) (3) (4) และ (5) มีสิทธิดำเนินการแทนได้ไม่ว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมีความเห็นเช่นใดก็ตาม

ตัวอย่างคำวินิจฉัยในกรณีการขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เช่น คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายที่ สค 32/2548 ได้วินิจฉัยในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลประวัติของผู้อุทธรณ์ในฐานะข้อมูลประวัติอาชญากรของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นข้อมูลข่าวสาร

ส่วนบุคคลตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการแห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลให้เป็นไปตามนัยมาตรา 23 (1) แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น ในกรณีที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำข้อมูลประวัติอาชญากรรมมุ่งกระทำเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม แต่กรณีผู้อุทธรณ์เป็นผู้กระทำความผิดขณะที่เป็นผู้เยาว์และศาลให้เปลี่ยนโทษเป็นการฝึกอบรม ณ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้วสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็ออกไปบริสุทธิให้ ผู้อุทธรณ์จึงมิได้มีฐานะเป็นอาชญากรแต่อย่างใด ดังนั้นการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดเก็บข้อมูลผู้อุทธรณ์ในฐานะที่เป็นอาชญากรในทะเบียนประวัติอาชญากรรมตามระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงเป็นการเก็บที่ไม่ถูกต้องตงวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ. 2479 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2534 ประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540 คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายจึงมีมติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติลบข้อมูลประวัติของผู้อุทธรณ์ออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามที่ผู้อุทธรณ์ร้องขอ

เอกสารสำหรับนักศึกษาตัวชี้

กิจกรรม 13.3.2

1. ในกรณีที่ประชาชนมีความประสงค์ที่จะขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐประชาชนจะต้องดำเนินการอย่างไร
 2. ในกรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรม และได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น กฎหมายของไทยกำหนดให้บุคคลใดมีสิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ตาย
-

แนวตอบกิจกรรม 13.3.2

1. การขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ประชาชนต้องทำคำขอเป็นหนังสือยื่นต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น หรือให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนบุคคลนั้นยื่นคำขอเพื่อตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว
2. ในกรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรม และได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิดำเนินการแทนได้ตามลำดับก่อนหลัง ดังต่อไปนี้
 - (1) บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม
 - (2) คู่สมรส
 - (3) บิดาหรือมารดา
 - (4) ผู้สืบสันดาน
 - (5) พี่น้องร่วมบิดามารดา
 - (6) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นอนุญาตให้เผยแพร่

ตอนที่ 13.4

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและบทกำหนดโทษ

โปรดอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 13.4 แล้วจึงศึกษารายละเอียดในเอกสารการสอนต่อไป

หัวเรื่อง

เรื่องที่ 13.4.1 คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

เรื่องที่ 13.4.2 คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและบทกำหนดโทษ

แนวคิด

1. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีอำนาจหน้าที่ต่างๆ เช่น สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่ได้รับคำขอ เป็นต้น
2. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ในปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 5 สาขา ได้แก่ สาขาต่างประเทศ ความมั่นคง และการเมือง สาขาเศรษฐกิจ และการคลัง สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย สาขาการแพทย์และสาธารณสุข- สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม และการเกษตร นอกจากนี้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ยังมีการกำหนดโทษในทางอาญาต่อบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด ซึ่งมีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 13.4 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายเกี่ยวกับคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้
2. อธิบายเกี่ยวกับคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและบทกำหนดโทษได้

เรื่องที่ 13.4.1

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในเรื่องที่ 13.4.1 คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สามารถแบ่งการอธิบายออกได้เป็น

1. องค์ประกอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
3. การประชุมและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

1. องค์ประกอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ 2540 มาตรา 27 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือ กขร. ซึ่งประกอบด้วย

1. รัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน
2. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
3. ปลัดกระทรวงกลาโหม
4. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
5. ปลัดกระทรวงการคลัง
6. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
7. ปลัดกระทรวงมหาดไทย
8. ปลัดกระทรวงพาณิชย์
9. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
10. เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
11. เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
12. เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
13. ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ
14. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และ
15. ผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกเก้าคนเป็นกรรมการ

ทั้งนี้ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นเลขาธิการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขาธิการ

2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ 2540 มาตรา 28 ได้บัญญัติกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังต่อไปนี้

มาตรา 28 “คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่ได้รับคำขอ

(3) เสนอแนะในการตราพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวงหรือระเบียบของคณะรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัตินี้

(4) ทิพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 13

(5) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

(7) ดำเนินการเรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ท่านสมชัย วัฒนการุณ ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ได้อธิบายขยายความว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลและผลักดันสนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆของรัฐปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ดังนี้³⁴

1. สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การสอดส่องอาจจะเป็นการจัดส่งข้อมูลข่าวสารของราชการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้หรือตามที่คณะกรรมการได้กำหนดให้ประชาชนสามารถตรวจค้นได้ นอกจากนี้การสอดส่องดูแลยังรวมถึงการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐให้คำแนะนำแก่ผู้ขอข้อมูลข่าวสารและการจัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนโดยไม่ชักช้า การสอดส่องดูแลยังรวมถึงการดูแลให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดำเนินกระบวนการพิจารณาตามระเบียบที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนดและสอดส่องดูแลให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

2. ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ นอกจากนี้หากหน่วยงานของรัฐใดประสบปัญหาในการปฏิบัติงานว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรให้ถูกต้อง ก็สามารถขอคำปรึกษาต่อคณะกรรมการได้เสมอ

3. เสนอแนะในการตราพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวงหรือระเบียบของคณะรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัตินี้ ตัวอย่างเช่น การออกกฎกระทรวง (พ.ศ. 2541) ข้อ 1 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 23 (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (9) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พร้อมสำเนาหนึ่งชุด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการตามบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่แนบท้ายกฎกระทรวงนี้ และเก็บรักษาไว้กับเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารดังกล่าว หรือกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2541) ซึ่งกำหนดให้บุคคลผู้มีสิทธิดำเนินการแทนผู้เยาว์คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถและเจ้าของข้อมูลซึ่งถึงแก่กรรม

³⁴ สมชัย วัฒนการุณ. คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. หน้า 103-108.

4. คณะกรรมการมีอำนาจในการพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนกรณีที่ประชาชนเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารลงเผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา ไม่ยอมจัดข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตรวจค้น หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนได้ยื่นคำขอ รวมถึงการดำเนินการที่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เมื่อมีเรื่องร้องเรียนไปยังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการจะต้องพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องเรียน แต่กรณีที่มีเหตุจำเป็นสามารถขยายระยะเวลาออกไปได้อีกครั้ง แต่ทั้งนี้รวมทั้งสิ้นแล้วต้องไม่เกิน 60 วันตามบทบัญญัติในมาตรา 13 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

5. จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ

6. การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เช่น การใช้อำนาจดำเนินการตรวจสอบในกรณีที่หน่วยงานของรัฐปฏิเสธคำขอตรวจดูข้อมูลข่าวสาร โดยอ้างว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามคำขอและมีผู้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร โดยคณะกรรมการอาจมอบหมายให้มีคณะกรรมการเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานรัฐนั้นอ้างว่าไม่ได้มีข้อมูลข่าวสารอยู่ในความครอบครองก็ได้ ไม่ว่าข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจะเป็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้หรือไม่ก็ตาม³⁵

7. ดำเนินการเรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เช่น การเสนอคณะรัฐมนตรีให้แต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่างๆตามความเหมาะสม หรือการใช้อำนาจเรียกบุคคลใดๆมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุเอกสาร หรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา เป็นต้น

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 28 ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะกรรมการยังมีอำนาจเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาได้³⁶ และยังมีอำนาจเข้าดำเนินการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกี่ยวข้องและแจ้งผลการตรวจสอบให้ผู้ร้องเรียนทราบได้³⁷ นอกจากนี้ คณะกรรมการยังมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้³⁸

3. การประชุมและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในส่วนของการประชุม มาตรา 31 บัญญัติว่า

“การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

³⁵ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 33

³⁶ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 32

³⁷ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 33

³⁸ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 34

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด”

ส่วนการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 29 และ 30 ดังนี้

มาตรา 29 “กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 27 มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้”

มาตรา 30 “นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 27 พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือหย่อนความสามารถ

(4) เป็นบุคคลล้มละลาย

(5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

กิจกรรม 13.4.1

1. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง
2. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสามารถพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณีใดบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 13.4.1

1. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ประกอบด้วยรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกเก้าคนเป็นกรรมการ ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ
2. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารสามารถพ้นจากตำแหน่งได้ ในกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามวาระหรือกรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 27 พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือหย่อนความสามารถ

(4) เป็นบุคคลล้มละลาย

(5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับญาติให้เผยแพร่

เรื่องที่ 13.4.2

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและบทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้มีการบัญญัติเนื้อหาสาระเกี่ยวกับคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ในหมวดที่ 6 มาตรา 35-39 และในส่วนของบทกำหนดโทษ ได้ถูกบัญญัติไว้ในหมวดที่ 7 เพียง 2 มาตราเท่านั้น ซึ่งก็คือมาตรา 40 และ 41

1. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

มาตรา 35 “ให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 และคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

การแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งตามสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของข้อมูลข่าวสารของราชการ เช่น ความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจและการคลังของประเทศ หรือการบังคับใช้กฎหมาย”

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวน.) สาขาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 5 สาขา อันได้แก่

- สาขาต่างประเทศ ความมั่นคง และการเมือง
- สาขาเศรษฐกิจ และการคลัง
- สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย
- สาขาการแพทย์และสาธารณสุข
- สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม และการเกษตร

สำหรับสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมายเป็นสาขาที่มีปริมาณคดีเข้ามาให้พิจารณามากที่สุด ดังนั้น ในสาขาดังกล่าวจึงได้มีการแบ่งองค์คณะย่อยออกเป็นอีก 4 คณะ

นอกจากนี้ มาตรา 36 ยังได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในแต่ละคณะฯ ดังนี้

มาตรา 36 “คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารคณะหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยบุคคลตามความจำเป็น แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน และให้ข้าราชการที่คณะกรรมการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

ในกรณีพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐแห่งใด กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารซึ่งมาจากหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นจะเข้าร่วมพิจารณาด้วยไม่ได้

กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จะเป็นเลขานุการหรือผู้ช่วยเลขานุการไม่ได้”

ในส่วนของวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งเป็นไปตาม มาตรา 39 ที่บัญญัติว่า

“ให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 32 และบทกำหนดโทษที่ประกอบกับบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยอนุโลม”

จากบทบัญญัติดังกล่าวคณะกรรมการมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี นับจากวันที่ได้รับแต่งตั้ง ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ ส่วนการพ้นจากตำแหน่ง อาจเกิดขึ้นจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หรืออาจจะพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณี (1) ตาย (2) ลาออก (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือหย่อนความสามารถ (4) เป็นบุคคลล้มละลาย (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ๗

สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยหลักคือการพิจารณา วินิจฉัยว่าข้อมูลข่าวสารของราชการหรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใดสามารถที่จะเปิดเผยได้หรือไม่สามารถเปิดเผยได้ โดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ถือเป็นที่สุด นอกจากนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารยังมีอำนาจเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาได้ด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 37-39 ดังนี้

มาตรา 37 **“ให้คณะกรรมการพิจารณาส่งคำอุทธรณ์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแต่ละสาขาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการได้รับคำอุทธรณ์”**

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่สุด และในการมีคำวินิจฉัยจะมีข้อสังเกตเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

ให้นำความในมาตรา 13 วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยอนุโลม”

มาตรา 38 **“อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแต่ละสาขา วิธีพิจารณาและวินิจฉัย และองค์คณะในการพิจารณาและวินิจฉัยให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”**

มาตรา 39 **“ให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 32 และบทกำหนดโทษที่ประกอบกับบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยอนุโลม”**

2. บทกำหนดโทษ

สำหรับบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้มีการกำหนดไว้เพียง 2 มาตราเท่านั้น อันได้แก่

มาตรา 40 **“ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการที่สั่งตามมาตรา 32 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”**

มาตรา 41 “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดตามมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อสังเกตประการหนึ่งของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 คือการกำหนดโทษในทางอาญาต่อบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด ซึ่งมีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก

กิจกรรม 13.4.2

1. ในปัจจุบันคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแบ่งได้กี่สาขา อะไรบ้าง
2. หน้าที่อันสำคัญของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารคืออะไร

แนวตอบกิจกรรม 13.4.2

1. ปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 5 สาขา อันได้แก่
 - สาขาต่างประเทศ ความมั่นคง และการเมือง
 - สาขาเศรษฐกิจ และการคลัง
 - สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย
 - สาขาการแพทย์และสาธารณสุข
 - สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม และเกษตร
2. โดยหลักคือการพิจารณาวินิจฉัยว่าข้อมูลข่าวสารของราชการหรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใดสามารถที่จะเปิดเผยได้หรือไม่สามารถเปิดเผยได้ โดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ถือเป็นที่สุด นอกจากนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารยังมีอำนาจเรียกให้บุคคลใดมาให้อัยการ หรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาได้ด้วย

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

หนังสือ/วารสาร/บทความ

โกคิน พลกุล. (2540). พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540: หนทางสู่ราชการในระบบเปิด. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ.

สมชัย วัฒนการุณ. (2561). คำอธิบายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: บริษัท พี. เพรส จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. (2548). คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ. กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2549). สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน. กรุงเทพฯ: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.

Website

ส่วนส่งเสริมและเผยแพร่สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. “การใช้สิทธิเบื้องต้นของประชาชน ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540”, ค้นคืน 10 มกราคม 2566. จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABIWEBSITE/DRAWER01/GENERAL/DATA0007/00007982.PDF>

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. “คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540”, ค้นคืน 1 มีนาคม 2566, จาก <http://www.gad.moi.go.th/KM-13-05-51.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. “ความเป็นมาของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540”, ค้นคืน 3 มีนาคม 2566, จาก <http://www.oic.go.th/web2017/about01.htm>

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. “คู่มือประชาชน สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540”, ค้นคืน 1 มีนาคม 2566. จาก https://www.oie.go.th/assets/portals/1/files/announcement/Guideline_Information_law2540.pdf

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ. “การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล”, ค้นคืน 3 มีนาคม 2566. จาก http://www.oic.go.th/web2017/disclosure_pi_without_consent_data_subject.htm

สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดปัตตานี. “คู่มือการปฏิบัติงาน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางราชการ”, ค้นคืน 10 กุมภาพันธ์ 2566. จาก

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2/DRAWER064/GENERAL/DATA0000/00000040>.

[PDF](#)

ศูนย์ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. “คู่มือ ความรู้พื้นฐานและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540”, คั่นคืน 1 มกราคม 2566. จาก

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2/DRAWER043/GENERAL/DATA0001/00001588>.

[PDF](#)

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นุญาตให้เผยแพร่